

واکاوای چالش‌های نیروی انتظامی برای جلب مشارکت اطلاعاتی مردم در راستای افزایش امنیت اجتماعی

عبداله هندیانی¹، حمید وطن‌خواه²

تاریخ دریافت: 98/08/13
تاریخ پذیرش: 98/10/24

از صفحه 91 تا 114

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال سیزدهم،
شماره اول (پیاپی چهل‌ونهم)، بهار 1399

چکیده

مقدمه: در حال حاضر، یکی از چالش‌های مهم در خصوص رابطه نیروی انتظامی با مردم، جلب مشارکت اطلاعاتی مردم در زمینه‌های مختلف برای همیاری با پلیس در پیشگیری و مقابله با اقدامات غیرقانونی و مجرمانه و تأمین امنیت عمومی و اجتماعی است. با افزایش آگاهی مسئولین نیروی انتظامی از دلایل کم‌رنگ بودن مشارکت مردم، آنان می‌توانند برخی عواملی را که در حیطه اختیار و اراده آنها است، به نفع این افزایش مشارکت تغییر دهند.

روش: پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و جهت گردآوری اطلاعات از روش پیمایشی استفاده شده است. ابتدا مطالعات و بررسی‌های لازم درباره مبانی نظری تحقیق صورت گرفت. سپس با انجام مصاحبه عمیق با 12 نفر از خبرگان، عوامل مؤثر (چالش‌ها) در 3 مؤلفه و 12 سنجه مشخص و طی پرسشنامه محقق‌ساخته در اختیار 59 نفر از خبرگان گذاشته شده است. شیوه انتخاب نمونه‌ها به صورت هدفمند بوده است.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد موضوعاتی نظیر نبود قوانین لازم برای محافظت از شهود و مردم در زمینه همکاری اطلاعاتی با نیروی انتظامی، تغییر کیفیت رابطه مردم با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی کشور در اثر ایجاد جنگ نرم و پروژه‌های تغییر ذهن توسط بیگانگان، وجود برخی بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌ها در نظام اقتصادی و سیاسی و... از مهم‌ترین چالش‌های نیروی انتظامی برای جلب مشارکت اطلاعاتی مردم در راستای افزایش امنیت اجتماعی هستند.

نتیجه‌گیری: سازوکارها و الزامات مشارکت اطلاعاتی مردم در تعامل با نیروی انتظامی از کیفیت کارکردهای این سازمان‌ها در سطوح مختلف به خصوص سطوح تصمیم‌گیری و عملیاتی آنها تأثیر می‌پذیرد که نهایتاً در سرمایه اجتماعی این سازمان‌ها، یعنی اعتماد عمومی تبلور پیدا می‌کند؛ بنابراین اگر اعتماد مردم به نیروی انتظامی افزایش یافته و سایر شرایط قانونی و ساختاری لازم نیز فراهم شود، اقبال و مشارکت هدفمند مردم در امور اطلاعاتی و امنیتی بهبود خواهد یافت.

کلیدواژه‌ها: مشارکت اطلاعاتی، مردم، نیروی انتظامی، تهدیدات داخلی، امنیت اجتماعی.

1- دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول): hendiani.sl343@Gmail.com

2- استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

مقدمه

امنیت دارای دو معنای ایجابی (وجود احساس رضایت و اطمینان خاطر نزد دولت مردان و شهروندان) و سلبی (نبود ترس، اجبار و تهدید) است. امنیت اجتماعی همچون سایر پدیده‌ها و امور اجتماعی، دارای گونه‌های مختلفی است که از جمله آنها می‌توان از امنیت شغلی، قضایی، سیاسی، اقتصادی و اداری نام برد. امروزه، مفهوم امنیت از نظر صوری و ظاهری در اجتماع از معنی فقدان جرایم و آسیب‌ها فراتر رفته و شامل موارد و مصادیقی از نظر روحی، اخلاقی، بهداشتی، اقتصادی و همچنین دربرگیرنده ثبات و نظم واقعی و عقلانی در اجتماع شده است که از آن به امنیت اجتماعی تعبیر می‌شود. لذا می‌توان اظهار داشت که هرچه میزان توسعه‌یافتگی یک جامعه بیشتر باشد، ضریب امنیت اجتماعی نیز افزایش یابد و به موازات آن نرخ جرم، جنایت و آسیب‌های اجتماعی کاهش می‌یابد (محسنی، 1388: 1).

مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی همواره مشارکتی کم‌هزینه، فراگیر، مستمر و پرنتیجه بوده و بدون این مشارکت، نیروی انتظامی نمی‌تواند آنگونه که از آنها انتظار می‌رود، وظایف خود را به انجام رسانند. از طرفی، باید توجه کرد این مشارکت به سادگی بدست نمی‌آید و مهمترین وجه آن، اعتماد مردم به نیروی انتظامی و وجود «درک مشترک» از آسیب‌ها و تهدیدات است. در صورتی که درک مشترکی از این موضوعات بین مردم و نیروی انتظامی وجود نداشته باشد، این مشارکت و ارتباط هرگز برقرار نمی‌شود و حتی ممکن است حالت معکوس به خود گیرد که نتیجه آن، عدم حمایت مردم از مأموریت‌ها و اقدامات نیروی انتظامی است. نمونه بارز این عدم حمایت مردمی، سازمان‌های انتظامی و اطلاعاتی سرکوب‌گر رژیم طاغوت بود که به دلیل تضاد ماهیتی با افکار و ایدئولوژی اکثریت مردم، نه تنها از مشارکت اطلاعاتی مردمی محروم بود، بلکه آحاد ملت تا آنجا که در توان داشتند، با آن مقابله می‌کردند. بهترین راهکار جلب مشارکت مردم در این زمینه، علاوه بر مجموعه‌ای از اقدامات زمینه‌ای، این است که از یک‌سو مقابله با جنگ نرم و برنامه‌ریزی برای هدایت و حفظ اکثریت مردم در مسیر ارزش‌های انقلاب اسلامی صورت گیرد و از سوی دیگر، ایجاد درک مشترک از تهدیدات بین مردم و نیروی انتظامی محقق شود. سازمان‌های پلیسی دنیا بدون مشارکت اطلاعاتی مردم با آنها نمی‌توانند به درستی وظایف خود را برای پیشگیری و

مقابله با جرم ایفا کنند. از آنجا که جرم پدیده‌ای اجتماعی است و در عرصه جامعه و روابط اجتماعی امکان بروز و ظهور دارد، لذا پلیس باید بسترهای لازم برای دستیابی به اخبار و اطلاعات جرایم را- که بسیاری از آنها دور از انظار عمومی و در پستوهای تاریک خانه‌ها و نقاط پرت محله‌ها صورت می‌گیرد- داشته باشد که یکی از مهمترین این ابزارها، مشارکت اطلاعاتی مردم با پلیس است. روشن است در همه نقاط دور و نزدیک شهر و کشور نمی‌توان دوربین‌های مراقبتی و حفاظتی نصب کرد و حتی در صورت نصب فراوان این دوربین‌ها و هزینه زیادی که تأمین و نگهداری آنها دربر دارد، باید برای کنترل مستمر و فراگیر آنها از نیروی انسانی پرشماری استفاده شود که عملاً امکان‌پذیر نخواهد بود. در اینجا، چشمان بیدار و تیزبین شهروندان می‌توانند به مثابه دوربین‌های مراقبتی، همیشه فعالی ناظر اوضاع و احوال در گوشه‌گوشه محلات و شهرها باشند و پلیس ضمن تعامل مناسب با شهروندان و جلب اعتماد و اطمینان آنها، می‌تواند از این سرمایه عظیم به رایگان استفاده نماید؛ لذا بررسی موانع و چالش‌هایی که در زمینه جلب مشارکت اطلاعاتی مردم با پلیس وجود دارد، در انجام بهینه مأموریت‌های انتظامی نقش مؤثری داشته و لازم است با پرداختن به آنها و تحلیل صحیح مشکلات موجود، راهکارهای لازم برای رفع موانع اندیشیده شده و از همه مقدمات و امکانات موجود برای پیشگیری و مقابله با جرایم و تقویت امنیت اجتماعی استفاده شود. این مقاله در پاسخ به این سؤال مهم نگاشته شده است:

چالش‌های نیروی انتظامی برای جلب مشارکت اطلاعاتی مردم و راهکارهای مرتفع نمودن این چالش‌ها کدام است؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مبانی نظری پژوهش

امنیت، امنیت اجتماعی و مرجع امنیت

یکی از نکات مهم در گفتمان غربی امنیت اجتماعی (علاوه بر برابری خواهی، اصالت هویت و ذهنی بودن بسیاری از دغدغه‌ها)، ماهیت نسبی¹ ارزش‌های اساسی گروه‌ها است.

بدین مضمون که ارزش‌های اساسی یک گروه در یک کشور متفاوت از ارزش‌های اساسی یک گروه در کشور دیگر شمرده می‌شود. ممکن است گروهی نسبت به اعتقادات دینی و گروهی دیگر نسبت به زبان خود حساسیت فوق‌العاده‌ای داشته باشد. این نکته را نباید فراموش کرد که در برداشت غربی‌ها از امنیت اجتماعی، تحدید یا گسترش ارزش‌های حیاتی متعلق به گروه‌های خاص در جامعه، ربط وثیقی با معادلات قدرت در سطح منطقه و نظام بین‌الملل دارد (وبگاه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، 1397). اهمیت امنیت در زندگی اجتماعی نیازی به توضیح ندارد و در واقع، جامعه بدون امنیت ماندگار نخواهد بود. اندیشمندان معقول‌تر (پس از انقلاب فرانسه) در صدد یافتن پایه‌های نوین نظم در جوامعی شده بودند که بر اثر انقلاب‌های سیاسی سده‌های هجدهم و نوزدهم، دستخوش آشوب شده بودند (ریتزر، 1393: 7). در بررسی ساختار تحلیلی جامعه‌شناسی امنیت، معمولاً به ویژگی بارز رویکرد² اقتصادی به‌عنوان زیرساخت و بستر اجتماعی به‌عنوان روساخت پرداخته و با تأکید بر تمثیل اندام‌وارگی (ارگانیسیم) امنیت، ساخت اجتماعی و اقتصادی را عناصری وابسته بهم تلقی کرده و آنها را جزئی از اندام واحد دانسته که با هم در ارتباط‌اند و برهم تأثیر می‌گذارند، بدین صورت که اجزای این اندام، هیچ یک نقش تعیین‌کننده‌ای برای تعیین شکل عناصر دیگر ندارند و نوعی ارتباط متقابل بین آنها وجود دارد، اما در این فضای مبتنی بر تعاملات همه‌جانبه، برخی از ساخت‌ها می‌توانند مسلط باشند (برگر و لاکمن، 1394: 11).

اندیشمندانی مثل باری بوزان در تحلیل‌های خود، هر دو بعد مسئله را مورد توجه قرار داده و دولت و اجتماع را به‌عنوان مرجع امنیت معرفی کرده‌اند. کلودزیچ پا را از این فراتر گذاشته و مرجع امنیت را در ورای دولت جستجو می‌کند. رویکرد دیگری مردم را به‌عنوان مرجع امنیت معرفی می‌کند که این موضوع را در آثار بوت می‌توان مشاهده کرد. دیدگاه دیگری که وجود دارد، فرد را مرجع امنیت معرفی می‌کند. برابر این دیدگاه، تهدیدات مختلفی وجود دارد که محور آنها فرد می‌باشد. کن بوث در این رابطه می‌گوید: رهایی از سلطه از حیث نظری همان امنیت است (افتخاری، 1396: 46). با توجه به مطالب گفته شده، مشخص می‌شود که درباره مرجع امنیت اجماعی وجود

1- George Ritzer

2- Approach

3- Berger&Lakman

ندارد و برای امنیت می‌توان ابعاد گوناگونی متصور شد: امنیت فرد فرد شهروندان، امنیت ملت، امنیت رژیم و امنیت دولت. با عنایت به عدم تعریف واحدی از امنیت در بین صاحب‌نظران، نمی‌توان متولی واحدی برای امنیت تعیین کرد و سازمان‌های انتظامی و اطلاعاتی، تنها بخش سخت‌افزاری امنیت را تشکیل می‌دهند و تولید بخش نرم و حفظ و استمرار امنیت به عهده مردم است که از این امنیت بهره‌مند شده‌اند (فتح‌اللهی، 1388: 189). دورکیم مسئله نظم هنجاری و ثبات اجتماعی را با مؤلفه‌های همبستگی و تعاون اجتماعی گره زده و نقش ارزش‌ها و باورهای جمعی را بنیاد امنیت فرض کرده است. به نظر می‌رسد در بازاندیشی نظریه دورکیم چهار نوع امنیت تضادی، رقابتی، تعاونی و وحدتی وجود دارد که هر یک به تبع ماهیت‌شان در دو سنخ اصلی امنیت، یعنی امنیت سطحی (رویین) و امنیت بطنی (زیرین) طبقه‌بندی می‌شوند (امانت، 1390: 145).

بررسی مفهوم مشارکت اطلاعاتی شهروندان و اهمیت آن

مشارکت و مفهوم آن به دلیل اهمیت در زندگی اجتماعی، به مهم‌ترین مفاهیم جامعه‌شناسی مربوط است. مشارکت بخش جوهری و اساسی رشد انسان و توسعه اعتماد به خود، ابتکار، سربلندی، فعالیت، مسئولیت‌پذیری و تعاون اجتماعی است، بدون چنین توسعه و تحولی در درون مردم، تلاش و اقدام برای امحای فقر و توسعه نیافتگی، اگر غیرممکن نباشد، دست‌کم با مشکلات عدیده‌ای مواجه خواهد بود (بورکلی، 1996: 56). مشارکت به کنش هدف‌دار اداری و اجتماعی (به معنی آزادی درونی) با ویژگی کنش متقابل میان کنشگر و زمینه اجتماعی و محیطی او و قبول آگاهانه انجام امری یا بخشی از امور در شکل معاضدت، معاونت، همیاری و همکاری از روی میل و رغبت و نیاز و با هدف بهبود زندگی اجتماعی گفته می‌شود و به‌عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر فرایند امور و مسائل اجتماعی و توسعه ملی از سوی صاحب‌نظران مختلف مطرح شده است (محسنی تبریزی، 1377: 35). سازمان پلیس (و دیگر سازمان‌های امنیتی) نهادهای پیچیده دولتی‌اند که در انجام وظایف خود نیازمند مشارکت مردمی از راه‌های منطقی و اصولی برای دستیابی به اهداف هستند و الزام آنها در تقویت نقش مشارکتی مردم در مأموریت‌ها و همراه ساختن آنها برای تحقق اهداف سازمانی است (وفادار،

1- Burkely

1388: 235). مردم وقتی تمایل به مشارکت می‌یابند که بدانند برنامه‌ریزی صحیح برای استفاده از نتایج مشارکت آنان صورت گرفته است. نتایج حاصل از یک بررسی، نشان‌دهنده وجود رابطه بالای همبستگی بین مشارکت مردم در تأمین امنیت محله می‌باشد. سنجش میزان مشارکت در هر محله حاکی از درصد بالای قابلیت برنامه‌ریزی (بیش از 70٪) در وضعیت موجود می‌باشد (تاجیک و همکاران، 1395: 111). البته مردم به‌طور طبیعی برای تحقق و افزایش امنیت اجتماعی در محل زندگی و زیست خود، تمایل به مشارکت در همه امور مربوطه دارند؛ به‌عنوان مثال، با پیاده‌سازی فن گسترش عملکرد کیفیت در یک محیط مورد بررسی، مشخص شد که توجه به بخش‌های کالبدی، امنیتی، فرهنگی و بهداشتی به ترتیب دارای بیشترین اهمیت در بین خواسته‌های مردم در خصوص اماکن شهری می‌باشد (محسنی‌نیا و همکاران، 1397: 25).

مشارکت مردم با سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی را به نوعی می‌توان تبادل اطلاعات بین ساختار اجتماعی و ساختار سیاسی دانست که البته اولین شرط این تبادل و تعامل، اعتماد متقابل و کارکرد صحیح و قابل قبول هر یک از این ساختارها است (رجبی‌پور، 1388: 123). به‌طور کلی، می‌توان گفت که همه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی پلیس، یعنی اعتماد به پلیس، مشارکت با پلیس و آگاهی نسبت به پلیس، با احساس امنیت اجتماعی در شهروندان رابطه مثبت و معناداری دارند (گروسی، 1391: 29). مک‌کلارگ¹ در پژوهشی با عنوان «شبکه اجتماعی و مشارکت سیاسی» دریافت که علاوه بر اینکه تعاملات اجتماعی محتوای سیاسی مهمی دارند، اندازه شبکه تعامل افراد نیز مهم است. افرادی که با دوستان و آشنایان سیاسی بیشتری ارتباط داشته‌اند از مشارکت سیاسی بهتری نیز برخوردار بوده‌اند (مک‌کلارگ، 2001).

نظریه مشورتی ارتباط با مردم و شهروندان جهت آشنایی با افکار و ارزش‌های آنها را یکی از مقتضیات برنامه‌ریزی می‌داند و بر سه روند تأکید دارد: اطلاع‌رسانی به عموم در مورد گزینه‌های موجود، اخذ نظرات شهروندان و لحاظ نمودن افکار جامعه در طرح‌ها و برنامه‌های نهائی (علوی‌تبار، 1379: 89)؛ لذا اگر بر این اساس، نظرات مردم درخصوص موضوعات مختلف اخذ نشود و در برنامه‌ریزی‌ها توجهی به آن نشود، قطعاً نظم و امنیت

1- McClurg

نیز پایدار نخواهد بود. کارکردهای مشارکت شهروندان که از طریق علمی و منطقی بدست می‌آید شامل این موارد است: کاهش ایستادگی شهروندان در برابر دگرگونی، نوسازی و نوآفرینی و... تطبیق دادن هرچه بیشتر تصمیم‌گیری‌های مدیریتی با اولویت‌ها و نیازهای جامعه، شکل‌گیری نهادهای داوطلب، مشارکتی و توانمندسازی بهره‌برداران، اشراف بیشتر مسئولین به نیازها، مسائل، چالش‌ها و مطالبات عمومی شهروندان در سطوح پایین‌تر و... که همه اینها را می‌توان از کارکردهای مهم مشارکت اجتماعی قلمداد کرد (قاسم‌لو، 1393: 107). یک بررسی نشان داده است که یکی از چهار محور اصلی برای جلب مشارکت فعال مرزنشینان در پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی، مشارکت دادن آنان در اخذ تصمیماتی است که در زمینه برقراری امنیت در مناطق مرزی گرفته می‌شود (طلایی و کسایب آزانی، 1394: 73). نکته قابل توجه آن است که در برخی مناطقی که موضوعات مربوط به اختلافات قومی رواج دارد، مؤلفه اعتماد به‌عنوان تأثیرگذارترین مؤلفه در تحقق امنیت منطقه تأثیرگذار می‌باشد و هرچقدر میزان مشارکت مردمی با نهادهای امنیتی بیشتر باشد، منطقه دارای امنیت بیشتری خواهد بود (موسوی و همکاران، 1396: 1). در ضمن، افزایش آگاهی مردم از نتایج مشارکت نیز نقش عمده‌ای در میزان مشارکت آنان دارد، به‌نحوی که می‌توان با افزایش آگاهی شهروندان و ارائه آموزش‌های همگانی، میزان مشارکت‌های مردمی با پلیس را افزایش داد (غلامی رزینی، 1397: 48).

زمینه‌های عدم مشارکت مردم از نگاه برخی اندیشمندان

در یک رویکرد منطقی و عقلایی، الگوی مشارکت شهروندان هر کشور متناسب با فرهنگ و محیط آن کشور شکل متفاوتی به خود می‌گیرد؛ هرچند می‌توان از تجربیات دیگر کشورها در این زمینه نیز استفاده کرد. بر این اساس، با توجه به درجه اهمیت مشارکت مردم در حکومت و دولت، این تحقیق به دنبال آن است که الگوی مشارکت شهروندی از منظر تعالیم نهج‌البلاغه را متناسب با سیره نظری و عملی امام علی (ع) شناسایی کند تا گامی در تولید الگویی اسلامی برداشته شود. نتایج تحقیق حاکی از آن است که الگوی مشارکت شهروندی بر اساس ارزش‌های بنیادین و اساسی حکومت اسلامی شکل می‌گیرد و دارای الگویی تعاملی بر اساس قاعده اصلاح طرفینی جهت

تحقق اداء حق و تکلیف متقابل با نهایت حسن تعامل و همکاری می‌باشد و بر اساس آن الگو فرایند تعاملی دولت - شهروند و سایر الگوهای بخشی دیگر ایجاد می‌شود.

رابرت دال در صدد است که مشخص کند چه عواملی باعث کناره‌گیری برخی مردم از سیاست می‌شود و چرا بعضی بیش از دیگران خود را در امور سیاسی درگیر می‌کنند و مشارکت و حضور بیشتری دارند. او به استناد یافته‌های بررسی‌های خود استدلال می‌کند که طبقه یا قشر سیاسی به این دلیل در فرآیندهای سیاسی مداخله و مشارکت دارند که: (1) برای پاداش یا مزایای حاصل از آن ارزش بسیار قائلند؛ (2) تصور می‌کنند راه‌هایی که به این ترتیب ممکن است پیش رویشان قرار بگیرد مهم‌تر از راه‌های دیگر است؛ (3) مطمئن‌اند حتماً می‌توانند در نتایج تصمیمات تأثیرگذار باشند؛ (4) معتقدند اگر خودشان خوب کار نکنند، نتایج کارها برایشان چندان رضایت‌بخش نخواهد بود؛ (5) درباره واقعه یا مسئله مورد نظر، شناخت و مهارت کافی دارند یا دست‌کم فکر می‌کنند که از چنین آگاهی و دانشی برخوردارند؛ (6) معتقدند برای پرداختن به عمل سیاسی و ورود به عرصه سیاست لازم نیست حتماً از موانع و سدهای زیادی بگذرند (دال، 1364: 142-48).

مشارکت به‌عنوان یک هدف یا یک عایدی، بنا به نوع گروه‌هایی که افراد به آنها تعلق دارند، تعریف شده است؛ بنابراین پرهیز از مشارکت ممکن است به چند دلیل توجیه شود:

- برای گروهی که فرد به آن تعلق دارد، مشارکت نمایانگر اهدافی ارزشمند نباشد و بنا به باور جامعه بدیل‌هایی با ارزش‌تر برای مشارکت وجود داشته باشد؛
- مشارکت عملیاتی باشد که به نسبت هزینه‌اش عواید کمی نصیب شخص کند؛
- آنچه که فرد به‌عنوان قدردانی اجتماعی بدست می‌آورد، ممکن است کمتر از چیزی باشد که دیگری با تلاش کمتر به دست می‌آورد؛
- در جوامعی که انواع محدودیت‌ها را بر افراد تحمیل می‌کنند، فرد ممکن است از مشارکت در فعالیت‌های سیاسی یا عمومی خودداری کند؛

- ممکن است محیط سیاسی عمومی (که با سازمان‌ها و نهادهای موجود در جامعه، قانون اساسی و ماهیت بازدارندگی نظام حزبی و سیاسی ارتباط دارد) مانع از مشارکت شود؛
- طبیعت ساختار اجتماعی (آموزش، اقتصاد و ارزش‌ها) بر کمیت و کیفیت مشارکت تأثیر دارد؛
- قصور و کوتاهی اجتماع در تأمین نیازهای فرد.

بین میزان مشارکت مردمی و احساس امنیت همبستگی بالایی وجود دارد (مرادی، 1396: 139). از این‌رو، عدم امنیت، نبود عدالت، عدم تخصیص فرصت‌های برابر و عدم حراست از شأن انسانی از اصلی‌ترین عواملی هستند که مانع مشارکت مردم می‌شود، عدم دسترسی یکسان به اطلاعات را نیز می‌توان به آن اضافه کرد. (امین‌صارمی، 1393). اینکلس طی مطالعات متعدد دریافته است که سطح رضایت افراد از بخش‌های متعدد تابعی از توانایی اقتصادی آنها است. کریزبرگ¹ در این‌باره می‌گوید: «اینکلس اطلاعات بسیاری را از جوامع مختلف بررسی کرد و دریافت افرادی که در سطح پایین‌تر شغلی یا اقتصادی قرار دارند عموماً بیشتر نارضایتی نشان می‌دهند» (کریزبرگ، 1973: 68). یک بررسی نشان می‌دهد در مدارس که مؤلفه‌های امنیت در مدرسه برقرار است و در سطح بالایی قرار دارد، دانش‌آموزان مشارکت فعال بیشتری دارند. این نتیجه با در نظر گرفتن نظریه میدانی لوین، رویکرد بوم‌شناختی برنر و نظریه انسان‌شناسانه مازلو قابل تبیین است (خانی و همکاران، 1396: 207). هلی² مشارکت اجتماعی افراد را با چند دسته از عوامل تبیین می‌کند:

الف) عوامل مرتبط با ویژگی‌های فردی، مانند پایگاه اجتماعی- اقتصادی در جامعه که باعث می‌شود فرد هر فعالیت اجتماعی، یا به‌طور عادی هر راهبرد شخصی را که باعث پیشرفت نسبت به والدین، امید به اشتغال، آموزش و امید به آینده می‌شود مفید تلقی کند.

ب) سطح تحصیلات

1- Kerisberg
2- Helly

(ج) گروه سنی

(د) جنسیت و سویه‌گیری جنسی

(و) زمینه خانوادگی شامل محل اقامت، میزان مشارکت والدین، وضعیت تأهل و زمینه اجتماعی‌شدن است (هلی، 1997: 5). مشارکت عمومی مؤلفه بنیادین برنامه‌ریزی خوب است. طرح جامع و فراگیر طرحی است که با مردم انجام شده باشد نه برای مردم... (زیمرن،¹ 1996: 1). در یک بررسی علمی، رابطه بین سن، جنس و تحصیلات در میزان مشارکت افراد مورد تأیید قرار گرفته است (تمنا و جعفری‌فرد، 1393: 19).

شایان ذکر است در پژوهش‌های مختلف، عوامل متعددی در زمینه مشارکت مردم با سازمان‌های دولتی و اجتماعی برشمرده شده‌اند. به‌عنوان مثال، یافته‌های یک پژوهش نشان می‌دهد وضعیت شغلی و کاری شهروندان، میزان بهره‌برداری افراد جامعه از فناوری اطلاعاتی - ارتباطی و سطح اعتقادهای مذهبی و میزان دینداری آنها در میزان مشارکت فعال در تقویت امنیت اجتماعی تأثیر و رابطه معناداری دارد، در حالی که در این پژوهش، بین عوامل فردی (سن و تحصیلات) و میزان مشارکت افراد در تقویت امنیت اجتماعی رابطه معناداری مشاهده نشده است (شیخی و همکاران، 1393: 81). در یک بررسی دیگر، عوامل میزان آگاهی شهروندان از محتوای طرح امنیت اجتماعی، نحوه عملکرد پلیس در اجرای این طرح‌ها و در نهایت اینکه، شهروندان تهرانی چقدر اجرای این طرح‌ها را متناسب با منافع خود ارزیابی می‌کنند، به‌عنوان عوامل مؤثر در توسعه مشارکت مردم با نیروی انتظامی در طرح ارتقای امنیت اجتماعی مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است (عبدی و کاشف، 1394: 39).

پیشینه پژوهش

با بررسی‌های انجام شده درخصوص پژوهش‌های مرتبط با موضوع تحقیق، پژوهش‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته که خلاصه‌ای از دو پژوهش که در ارتباط بیشتری با موضوع می‌باشند، ذیلآ ارائه می‌شود:

1- Zimmerman

- معروفی و همکاران (1397)، در تحقیقی با عنوان «بررسی مشارکت شهروندان در برقراری نظم و امنیت شهری و عوامل مرتبط با آن (نمونه موردی: شهر ارومیه)» بیان کرده‌اند گسترش روزافزون فیزیکی شهر و چندفرهنگی و چندقومیتی بودن آن مشکلاتی مانند کاهش انسجام اجتماعی، افزایش احساس محرومیت نسبی و... را به وجود آورده است. ازسوی دیگر، ضعف نهادهای مدنی در جلب مشارکت مردمی و آگاهی شهروندان از حقوق شهروندی سبب می‌شود ایجاد فضای امن شهری با چالش روبه‌رو شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند توجه متولیان امنیت به متغیرهای بررسی شده می‌تواند به بهبود امنیت به‌ویژه امنیت مشارکتی در فضای شهر کمک زیادی کند.

- بخشی، درخوش و دوستدار (1393)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر مشارکت اجتماعی مردم با پلیس» بیان کرده‌اند پژوهش آنها با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت مردم در نظارت بر عملکرد پلیس و نیز شناسایی موانع توسعه نظارت همگانی در سازمان پلیس انجام شده است. به همین دلیل با واکاوی نظریات و پژوهش‌های ناظر بر موضوع مشارکت اجتماعی شهروندان با پلیس و با بهره‌گیری از روش‌های پیمایشی، ابعاد مختلف موضوع مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین مشارکت در نظارت همگانی پلیس به میزان 0/536 است. بر اساس تحلیل رگرسیونی، بین متغیرهای اعتماد اجتماعی به کارگزاران و اعتماد انتزاعی به نهاد نظارت همگانی با ابعاد، پیش‌بینی‌پذیری، پاسخگویی و شفافیت سازمانی، اعتماد درون‌گروهی، آگاهی‌های اجتماعی، نگرش مثبت به مشارکت در نظارت همگانی و رضایت اجتماعی از عملکرد مراکز نظارت با متغیر مشارکت در نظارت همگانی پلیس، رابطه‌ای معنادار و قوی برقرار است.

- حسینیان و عالی‌نژاد (1395)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر سبک‌های مدیریتی رؤسای کلانتری‌ها بر میزان مشارکت مردم در برقراری امنیت اجتماعی» بیان می‌کند سبک‌های مدیریت وظیفه‌مداری و رابطه‌مداری رؤسای کلانتری‌ها بر میزان مشارکت مردم در برقراری امنیت اجتماعی تأثیر دارد؛ اما سبک مدیریت تلفیقی آنها بر میزان مشارکت مردم در برقراری امنیت اجتماعی

تأثیر ندارد. مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی نیز بر برقراری امنیت اجتماعی تأثیر دارد. عضویت در مجامع مشارکتی، موقعیت مشارکتی، مشارکت در اجراء، مشارکت در تصمیم‌گیری در برقراری امنیت اجتماعی تأثیر دارد. سبک مدیریت وظیفه‌مداری رؤسای کلانتری‌ها و سبک مدیریت رابطه‌مداری رؤسای کلانتری‌ها در برقراری امنیت اجتماعی تأثیر دارد. سبک مدیریت تلفیقی رؤسای کلانتری‌ها بر برقراری امنیت اجتماعی تأثیر ندارد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و جهت گردآوری اطلاعات از روش پیمایشی استفاده شده است. ابتدا مطالعات و بررسی‌های لازم درباره مبانی نظری تحقیق، ادبیات موضوعی و پیشینه آن با استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای و مطالعه منابع مکتوب و تحقیقات مرتبط و پایگاه‌های اینترنتی صورت گرفته، سپس با توجه به نتایج بررسی‌ها و مطالعات مذکور، 3 مؤلفه و 16 سنجه در خصوص چالش‌های موجود برای مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی استخراج شده است. جامعه آماری تحقیق خبرگان مرتبط با موضوع پژوهش در مرکز مطالعات راهبردی ناجا و دانشگاه علوم انتظامی امین و جامعه نمونه تعداد 59 نفر از این خبرگان بوده‌اند که بر اساس تفوق میزان خبرگی در موضوع پژوهش انتخاب شده‌اند. در مرحله مصاحبه تا حصول اشباع نظری محقق، با تعداد 15 نفر از خبره‌ترین این افراد، ابتدا مصاحبه باز و سپس مصاحبه نیمه‌ساختاریافته صورت گرفته است. با استفاده از نتایج مصاحبه‌ها، عوامل مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی (چالش‌ها) در 3 مؤلفه و 12 سنجه تعدیل و مشخص شد، سپس پرسشنامه محقق‌ساخته بر اساس ابعاد و عوامل مذکور تهیه شده است. تعیین روایی یا اعتبارسنجی پرسشنامه از طریق روش روایی محتوا به صورت کیفی و بهره‌گیری از روش دلفی صورت گرفته و برای اندازه‌گیری پایایی ابزار کمی، از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است (0/82). پس از تأیید روایی و پایایی، پرسشنامه‌های نهایی در اختیار 59 نفر خبرگان منتخب گذاشته شده است. در پردازش اطلاعات حاصل از پرسشنامه‌ها، از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی سنجه‌ها استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط جامعه نمونه، نتایج حاصله به همراه تجزیه و تحلیل آماری مربوط به هر یک از مؤلفه‌ها و عوامل مربوطه احصاء که به شرح ذیل بوده است:

1- مؤلفه مشکلات اجتماعی- فرهنگی مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی و سنجه‌های مربوطه:

- جابه‌جایی جرایم سیاسی و امنیتی با مشکلات اقتصادی- اجتماعی موجود در جامعه که ممکن است باعث نارضایتی بخشی از مردم، جلب شدن آنها به سوی مسائل ضدامنیتی و عدم مشارکت اطلاعاتی با پلیس شود؛

- تغییر کیفیت رابطه مردم با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی کشور در اثر ایجاد جنگ نرم و پروژه‌های تغییر ذهن توسط بیگانگان؛

- پیشینه تاریخی ضعیف فرهنگ مشارکت اطلاعاتی مردم با رده‌های حاکمیتی؛

- اقتضایی بودن تصویر ذهنی و عینی مردم از کارکردهای نیروی انتظامی و نابرابری انتظارات و توقعات از آن؛

- اشکالات موجود در روند اجتماعی شدن افراد جامعه و بروز شکاف بین نسلی که باعث کمتر شدن تعهد افراد به مسائل جامعه می‌شود.

2- مؤلفه اشکالات زیرساخت‌های قانونی مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی و سنجه‌های مربوطه:

- وجود برخی بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌ها در نظام اقتصادی و سیاسی که باعث کاهش اعتماد مردم به کل سیستم و در نتیجه کاهش مشارکت اطلاعاتی آنها با پلیس می‌شود؛

- فقدان قوانینی که تضمین‌کننده پشتوانه حمایتی لازم برای محافظت از شهود و مردم برای همکاری اطلاعاتی با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی هستند؛

- برخی مشکلات مربوط به اجرای قوانین و مقرراتی که به علت ناهماهنگی با خواست عمومی، باعث نارضایتی مردم می‌شوند.
- 3- مؤلفه مشکلات سازمانی و مدیریتی مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی و سنجه‌های مربوطه:
- نبود دیدگاه و مدیریت واحد در سازمان‌ها و رده‌های انتظامی و امنیتی مختلف کشور؛
- نبود تعریف جامع و کاملی از مفهوم نیروی انتظامی مردمی و جامعه‌محور؛
- نبود درک مشترک از مفهوم نظم و امنیت از نگاه شهروندان، نیروی انتظامی، مسئولین و اندیشمندان؛
- کمبود آموزش‌های لازم در زمینه مشارکت اطلاعاتی مردم از سوی سازمان‌های مسئول و مطالبه‌کننده مشارکت (نیروی انتظامی).
- در مرحله بعد، بررسی میزان تأثیرگذاری هر یک از سنجه‌ها بر کاهش مشارکت مردم (از نظر پاسخگویان پژوهش) صورت گرفته است.
- در جدول شماره (1) اطلاعات مربوط به تحلیل داده‌های پرسشنامه برای هر یک از مؤلفه‌های مورد نظر درج شده است:
- جدول 1: نتایج بررسی میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های مؤثر بر کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی

نام مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
مؤلفه مشکلات اجتماعی - فرهنگی	3/97	0/862
مؤلفه اشکالات زیرساخت‌های قانونی	4/03	0/873
مؤلفه مشکلات سازمانی و مدیریتی	3/95	0/870

با توجه به نتایج حاصل از جدول بالا، مشخص می‌شود از نظر پاسخگویان به پرسشنامه‌ها، مؤلفه اشکالات زیرساخت‌های قانونی با میانگین 4/03 در اهمیت اول قرار داشته و مؤلفه‌های مشکلات اجتماعی - فرهنگی و مشکلات سازمانی و مدیریتی به ترتیب با میانگین‌های 3/97 و 3/95 در اولویت‌های بعدی قرار داشته‌اند.

نتایج آزمون فریدمن: برای رتبه‌بندی هر یک از سنجه‌های مؤلفه‌های تأثیرگذار، از آزمون فریدمن استفاده کرده‌ایم که نتایج آن در جداول شماره (2) آمده است:

جدول 2: آماره‌های توصیفی

نام مؤلفه	تعداد پاسخگویان	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین
مؤلفه اشکالات زیرساخت‌های قانونی	59	4/03	0/873	1	5
مؤلفه مشکلات اجتماعی - فرهنگی	59	3/97	0/862	1	5
مؤلفه مشکلات سازمانی و مدیریتی	59	3/95	0/870	1	5

جدول 3: رتبه میانگین سنجه‌های هر یک از مؤلفه‌ها

رتبه میانگین	نام مؤلفه و سنجه
	سنجه‌های مؤلفه مشکلات اجتماعی - فرهنگی
2/78	1- جابه‌جایی جرایم سیاسی و امنیتی با مشکلات اقتصادی - اجتماعی موجود در جامعه که ممکن است باعث نارضایتی بخشی از مردم، جلب شدن آنها به سوی مسائل ضدامنیتی و عدم مشارکت اطلاعاتی با پلیس شود.
3/14	2- تغییر کیفیت رابطه مردم با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی کشور در اثر ایجاد جنگ نرم و پروژه‌های تغییر ذهن توسط بیگانگان
2/61	3- پیشینه تاریخی ضعیف فرهنگ مشارکت اطلاعاتی مردم با رده‌های حاکمیتی
3/02	4- اقتضایی بودن تصویر ذهنی و عینی مردم از کارکردهای نیروی انتظامی و نابرابری انتظارات و توقعات از آن
2/56	5- اشکالات موجود در روند اجتماعی شدن افراد جامعه و بروز شکاف بین نسلی که باعث کمتر شدن تعهد افراد به مسائل جامعه می‌شود.
	سنجه‌های مؤلفه اشکالات زیرساخت‌های قانونی
3/28	6- وجود برخی بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌ها در نظام اقتصادی و سیاسی که باعث کاهش اعتماد مردم به کل سیستم و در نتیجه کاهش مشارکت اطلاعاتی آنها با پلیس می‌شود.
2/98	7- فقدان قوانینی که تضمین‌کننده پشتوانه حمایتی لازم برای محافظت از شهود و مردم برای همکاری اطلاعاتی با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی هستند.
2/65	8- برخی مشکلات مربوط به اجرای قوانین و مقرراتی که به علت ناهماهنگی با خواست عمومی، باعث نارضایتی مردم می‌شوند.
	سنجه‌های مؤلفه مشکلات سازمانی و مدیریتی
2/89	9- نبود دیدگاه و مدیریت واحد در سازمان‌ها و رده‌های انتظامی و امنیتی مختلف کشور
2/68	10- نبود تعریف جامع و کاملی از مفهوم نیروی انتظامی مردمی و جامعه‌محور
3/08	11- نبود درک مشترک از مفهوم نظم و امنیت از نگاه شهروندان، نیروی انتظامی، مسئولین و اندیشمندان
2/74	12- کمبود آموزش‌های لازم در زمینه مشارکت اطلاعاتی مردم از سوی سازمان‌های مسئول و مطالبه‌کننده مشارکت (نیروی انتظامی)

جدول 4: آماره‌های آزمون

تعداد	59
مربع کای	25/218
درجه آزادی	11
سطح معنی داری	0/008

در جدول شماره (2) آماره‌های میانگین، انحراف معیار، مینیمم و ماکزیمم امتیازات، در جدول شماره (3) میانگین رتبه‌های هریک از سنجه‌ها و در جدول شماره (4) نتیجه اصلی آزمون مشاهده می‌شود. همانگونه که در جدول شماره (4) می‌بینیم، می‌توان مقدار آماره مربع کای با 4 درجه آزادی و همچنین سطح معنی‌داری آزمون P-Value را با مقدار 0/008 مشاهده کرد که نشان از رد شدن فرض صفر دارد، بدین معنی که رتبه سنجه‌ها از نظر پاسخگویان با هم متفاوت است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، بررسی یکی از چالش‌های مهم رابطه نیروی انتظامی با مردم و جلب مشارکت اطلاعاتی مردم در زمینه‌های مختلف برای همیاری با پلیس در پیشگیری و مقابله با اقدامات غیرقانونی و مجرمانه و تأمین امنیت عمومی و اجتماعی است. با افزایش آگاهی مسئولین نیروی انتظامی از دلایل کم‌رنگ بودن مشارکت مردم، آنان می‌توانند برخی عواملی را که در حیطه اختیار و اراده آنها است، به نفع این افزایش مشارکت تغییر دهند. برای این کار، ابتدا مطالعات و بررسی‌های لازم درباره مبانی نظری تحقیق، ادبیات موضوعی و پیشینه آن با مطالعه منابع علمی صورت گرفت، سپس با توجه به نتایج بررسی‌ها و انجام جلسات مصاحبه عمیق با 12 نفر از خبرگان، عوامل مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی (چالش‌ها) در 3 مؤلفه و 12 سنجه مشخص و طی پرسشنامه محقق‌ساخته در اختیار 59 نفر از خبرگان شناخته شده و منتخب گذاشته شده است. سپس با استفاده از آزمون‌های آماری مناسب، داده‌ها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و یافته‌های پژوهش حاصل شده است.

در این پژوهش، عوامل مؤثر در کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی (چالش‌ها) در 3 مؤلفه مشخص که اولویت آنها برای افزایش مشارکت اطلاعاتی مردم با

نیروی انتظامی، با توجه به تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها بدین شرح حاصل شد:

1- اشکالات زیرساخت‌های قانونی

2- مشکلات اجتماعی فرهنگی

3- مشکلات سازمانی و مدیریتی

با توجه به نتایج پژوهش، از نظر پاسخگویان مؤثرترین عوامل برای کاهش مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی به ترتیب اولویت به این شرح تعیین شده است:

1- وجود برخی بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌ها در نظام اقتصادی و سیاسی که باعث کاهش اعتماد مردم به کل سیستم و در نتیجه کاهش مشارکت اطلاعاتی آنها با پلیس می‌شود؛

2- تغییر کیفیت رابطه مردم با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی کشور در اثر ایجاد جنگ نرم و پروژه‌های تغییر ذهن توسط بیگانگان؛

3- نبود درک مشترک از مفهوم نظم و امنیت از نگاه شهروندان، نیروی انتظامی، مسئولین و اندیشمندان؛

4- اقتضایی بودن تصویر ذهنی و عینی مردم از کارکردهای نیروی انتظامی و نابرابری انتظارات و توقعات از آن؛

5- فقدان قوانینی که تضمین‌کننده پشتوانه حمایتی لازم برای محافظت از شهود و مردم برای همکاری اطلاعاتی با نیروی انتظامی و سازمان‌های امنیتی هستند؛

6- نبود دیدگاه و مدیریت واحد در سازمان‌ها و رده‌های انتظامی و امنیتی مختلف کشور؛

7- جابه‌جایی جرایم سیاسی و امنیتی با مشکلات اقتصادی- اجتماعی موجود در جامعه (که ممکن است باعث نارضایتی بخشی از مردم، جلب شدن آنها به سوی مسائل ضدامنیتی و عدم تمایل آنها برای مشارکت اطلاعاتی با پلیس شود)؛

8- نقص آموزش‌ها و تبلیغات لازم در زمینه مشارکت اطلاعاتی مردم از سوی سازمان‌های مسئول و مطالبه‌کننده مشارکت (نیروی انتظامی)؛

9- نبود تعریف جامع و کاملی از مفهوم نیروی انتظامی مردمی و جامعه‌محور؛

10- مشکلات مربوط به اجرای قوانین و مقرراتی که به علت ناهماهنگی با خواست عمومی، باعث نارضایتی مردم می‌شوند؛

11- پیشینه تاریخی ضعیف فرهنگ مشارکت اطلاعاتی مردم با رده‌های حاکمیتی؛

12- اشکالات موجود در روند اجتماعی شدن افراد جامعه و بروز شکاف بین نسلی که باعث کمتر شدن تعهد افراد به مسائل جامعه و امنیت آن می‌شود.

در بررسی‌ها مشخص شد سازوکارها و الزامات مشارکت اطلاعاتی مردم در تعامل با نیروی انتظامی از کیفیت کارکردهای این سازمان‌ها در سطوح مختلف به خصوص سطوح تصمیم‌گیری و عملیاتی آنها تأثیر می‌پذیرد که نهایتاً در سرمایه اجتماعی این سازمان‌ها، یعنی اعتماد عمومی تبلور پیدا می‌کند؛ بنابراین اگر اعتماد مردم به نیروی انتظامی افزایش و توسعه یابد، اقبال و مشارکت هدفمند مردم در امور اطلاعاتی و امنیتی نیز بهبود خواهد یافت.

همچنین در این بررسی‌ها، معلوم شد که پرهیز از مشارکت ممکن است به چند دلیل صورت گیرد:

* برای گروهی که فرد به آن تعلق دارد، مشارکت نمایانگر اهدافی ارزشمند نباشد و بدیل‌هایی با ارزش‌تر برای مشارکت وجود داشته باشد؛

* مشارکت عملیاتی باشد که به نسبت هزینه‌اش عواید کمی نصیب شخص کند؛

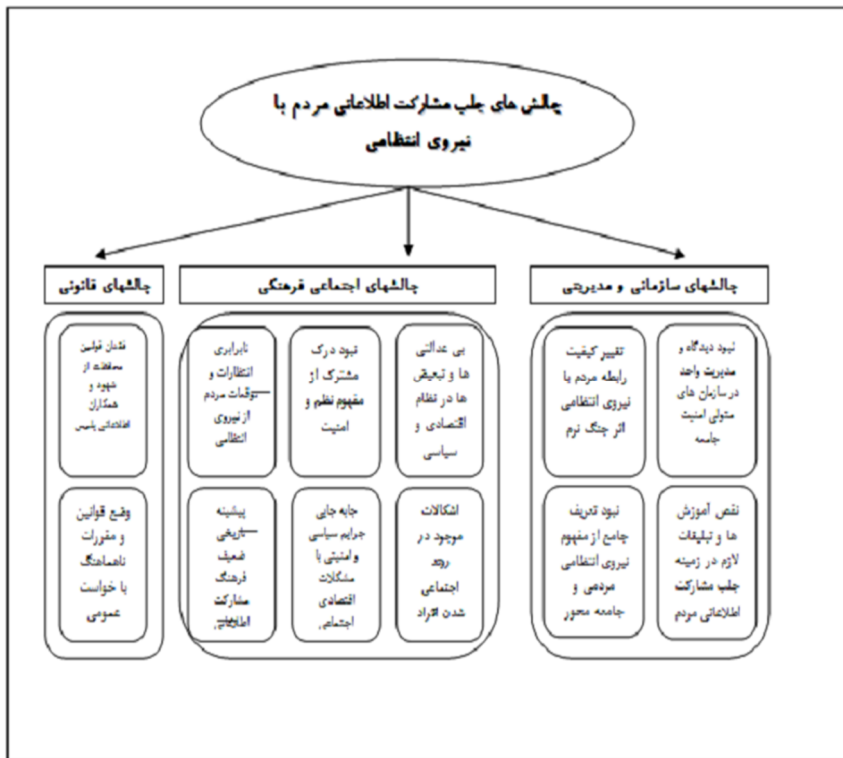
* آنچه که فرد به‌عنوان قدردانی اجتماعی از مشارکت به دست می‌آورد، ممکن است کمتر از چیزی باشد که دیگری با تلاش کمتر به دست می‌آورد؛

* در جوامعی که انواع محدودیت‌ها را بر افراد تحمیل می‌کنند، فرد ممکن است از مشارکت در فعالیتهای سیاسی یا عمومی خودداری کند که این نتایج با نتایج حاصل از مطالعات (دال، 1364) هماهنگی دارد؛

* ممکن است محیط سیاسی عمومی (که با سازمان‌ها و نهادهای موجود در جامعه، قانون اساسی و ماهیت با‌زدارندگی نظام حزبی و سیاسی ارتباط دارد) مانع از مشارکت شود؛

* طبیعت ساختار اجتماعی (آموزش، اقتصاد و ارزش‌ها) بر کمیت و کیفیت مشارکت تأثیر دارد؛

* قصور و کوتاهی اجتماع در تأمین نیازهای فرد در میزان مشارکت اجتماعی افراد تأثیر دارد که این نتایج حاصل از مطالعات (مرادی، 1396) هماهنگی دارد.

شکل ۱: چالش‌های جلب مشارکت اطلاعاتی مردم با نیروی انتظامی

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی زیر به‌عنوان راهکارهای لازم برای افزایش امنیت اجتماعی از طریق جلب مشارکت اطلاعاتی مردم مطرح می‌شود:

1. برنامه‌ریزی مؤثر برای مقابله با جنگ نرم دشمن از طریق همکاری و مشارکت سازنده با همه نهادهای حاکمیتی؛
2. ایجاد درک مشترک از امنیت به‌وسیله انطباق عملکرد سازمان‌های انتظامی و امنیتی با خواست عمومی، همزمان با رعایت مصالح کشور و انقلاب اسلامی؛
3. تسهیم و توزیع مسئولیت مشارکت در امنیت در بین آحاد جامعه؛
4. حرکت در مسیر رفع تبعیض‌های اقتصادی و سیاسی در فضای عمومی آینده کشور؛
5. اصلاح و بهسازی قوانین و مقررات در راستای تأمین بیشتر مطالبات و رضایت عمومی و همچنین تصویب قوانین حمایتی برای محافظت و حمایت از شهود و همکاری‌کنندگان با نیروی انتظامی و سایر سازمان‌های امنیتی؛
6. افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی مردم برای شناخت صحیح مسائل اصلی کشور و هماهنگ‌سازی مطالبات عمومی از نیروی انتظامی؛
7. ترویج فرهنگ مشارکت در مردم، تلاش برای اصلاح روند اجتماعی شدن افراد در جامعه و جلوگیری از تعمیق شکاف نسل‌ها بین نسل‌های جدید با نسل‌های دوران انقلاب در راستای تقویت مشارکت آنها با رده‌های حاکمیتی؛
8. گفتگو و همکاری با شهروندان، دادن اجازه به جامعه برای شناسایی مشکلات و یافتن راه‌حل‌ها و شرکت دادن جامعه در کمک به تعیین و تعریف رسالت، دیدگاه، ارزش‌ها و اولویت‌های نیروی انتظامی؛
9. توانمندسازی مردم با آموزش‌های لازم به منظور همیاری در پیشگیری از جرایم امنیتی؛

10. تبیین صحیح وظایف و تکالیف نیروی انتظامی اسلامی و جامعه‌محور بر مبنای مصالح عمومی نظام و مطالبات مردم؛
11. ایجاد هماهنگی بیشتر یا ایجاد مدیریت واحد اطلاعاتی در نهادهای مختلف انتظامی و امنیتی کشور.

منابع

- افتخاری، اصغر (1396). «مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی». چاپ دوم، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- امانت، حمید (1390). «امنیت اجتماعی و ارائه الگوی سنجش آن». نشریه مطالعات امنیت اجتماعی، دوره جدید، شماره بیست و هفتم.
- امین‌صارمی، نوذر (1393). «تقریرات جامعه‌شناسی نظم و امنیت». دوره دکتری مدیریت پیشگیری از جرم، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- بخشی، قدیر؛ درخوش، محسن؛ دوستدار، رضا (1393). «بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر مشارکت اجتماعی مردم با پلیس». فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، دوره هفتم، شماره سوم.
- برگر، پیتر؛ لاکمن، توماس (1394). «ساخت اجتماعی واقعیت». (ترجمه فریبرز مجیدی)، چاپ سوم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- تاجیک، محسن؛ استعلاجی، علیرضا؛ سرور، رحیم (1395). «بررسی میزان مشارکت مردم در امنیت محله‌های شهری (مورد مطالعه: شهر شمشک - دربندسر)». پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، دوره چهارم، شماره پانزدهم.
- تمنا، سعید؛ جعفری‌فرد، لیلیا (1393). «بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی و سرمایه اجتماعی با مشارکت مردمی در پیشگیری از سرقت منازل در شهر تبریز». فصلنامه دانش انتظامی ف.ا.ا. شرقی، دوره چهارم، شماره چهاردهم.
- حسینیان، شهامت؛ عالی‌نژاد، باقر (1395). «بررسی تأثیر سبک‌های مدیریتی رؤسای کلانتری‌ها بر میزان مشارکت مردم در برقراری امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: معتمدین مناطق 10، 11 و 15 شهر تهران)». سال نهم، شماره سوم.
- خانی، محمدحسین؛ زمانپور، عنایت‌اله؛ مرادیان گیزه‌رود، سیده خدیجه (1396). «تحلیل کانونی رابطه بین امنیت در مدرسه و مشارکت فعال در آن». فصلنامه روانشناسی تربیتی، دوره سیزدهم، شماره چهل و سوم.
- خان‌محمدی، هادی؛ واعظی، رضا؛ دلشاد تهرانی، مصطفی (1393). «الگوی مشارکت شهروندی در مدیریت دولتی مبتنی بر تعالیم نهج البلاغه». فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی، دوره دوم، شماره سوم.
- شیخی، محمدطاهر؛ صلیمی، صفدر؛ اوصالو، علی (1393). «عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارتقای امنیت اجتماعی». فصلنامه دانش انتظامی شرق تهران، دوره چهارم، شماره چهارم.

- دال، رابرت (1364). «تجزیه و تحلیل سیاست». (ترجمه حسین مظفریان)، تهران: انتشارات مظفریان.
- رجبی‌پور، ابراهیم (1388). «پیشگیری انتظامی شهروندمدار». (مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم)، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- ریترز، جورج (1393). «نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر». (ترجمه محسن ثلاثی)، تهران: انتشارات علمی، (1393).
- طلایی، رضا؛ کسایی‌آزانی، رقیه (1394). «شیوه‌های جلب مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی (مطالعه موردی: استان کردستان)». پژوهشنامه مطالعات مرزی، سال سوم، شماره دوم.
- عبدی، رضاعلی؛ کاشف، حمیدرضا (1394). «بررسی راهکارهای توسعه مشارکت مردم با ناجا در طرح ارتقای امنیت اجتماعی». فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، دوره دوم، شماره چهل و چهارم.
- علوی‌تبار، علیرضا (1380). «الگوهای مشارکت شهروندی در اداره امور شهرها». (جلد دوم)، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها.
- غلامی‌رزینی، محسن (1397). «بررسی شیوه‌های مشارکت مردمی در پیشگیری از جرایم سازمان‌یافته». فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس، دوره هشتم، شماره بیست و چهارم.
- فتح‌الهی، سیامک؛ وروایی، مجید (1388). «رویکرد جامعه‌محور به پیشگیری انتظامی از جرم (مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم)». تهران: معاونت آموزش ناجا.
- قاسم‌لو، موسی (1394). «عوامل مؤثر بر ضعف مشارکت شهروندان در نظم و امنیت». فصلنامه دانش انتظامی زنجان، سال پنجم، شماره چهاردهم.
- گروسی، اکرم (1391). «سرمایه اجتماعی پلیس و احساس امنیت ارائه راهبردهایی برای ارتقاء احساس امنیت اجتماعی شهروندان». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، دوره دوم، شماره هجدهم.
- محسنی تبریزی، علیرضا و دیگران (1377). «طرح بررسی راه‌های جلب مشارکت مردمی در برنامه‌های توسعه پایدار کشاورزی در روستاهای منطقه گرمسار». تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران.
- محسنی، رضا علی (1388). «تحلیل جامعه‌شناختی امنیت اجتماعی و نقش آن در کاهش جرم و آسیب‌های اجتماعی». نشریه نظم و امنیت انتظامی، دوره دوم، شماره چهارم.
- محسنی‌نیا، زینب؛ کلهر، مهدی؛ کلهر، محمدرضا (1397). «گسترش عملکرد کیفیت (QFD): ابزاری در راستای تحقق مشارکت مردمی در توسعه پایدار شهری (نمونه موردی مطالعه: بوستان علوی شهر قم)». فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط زیست، مقالات آماده انتشار آنلاین.

- مرادی، علی (1396). «مطالعه بررسی نقش مشارکت شهروندان در تأمین احساس امنیت اجتماعی». فصلنامه انتظام اجتماعی، دوره نهم، شماره چهارم.
- معروفی، محسن؛ خانی، اسعد؛ هزار جریبی، جعفر (1397). «بررسی مشارکت شهروندان در برقراری نظم و امنیت شهری و عوامل مرتبط با آن (نمونه موردی: شهر ارومیه)». پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره هفتم، شماره سوم.
- موسوی، میرنجف؛ رحیمی، رحیم؛ محمودآبادی، علی اکبر (1396). «تبیین نقش مشارکت مردمی در تحقق امنیت پایدار (مطالعه موردی: مناطق مرزی استان کردستان)». فصلنامه علوم و فنون مرزی، دوره هشتم، شماره بیستم.
- وفادار، حسین (1388). «سرمایه اجتماعی و نقش آن در پیشگیری انتظامی از جرم». مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- وبگاه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (1397). «مطالعات امنیت و جامعه». بازیابی از: <http://www.ihcs.ac.ir/csss/fa/page/510>
- Burkely, Stan (1996). *people first a guide to self-reliant participatory Rural development*. London: zedbooks.
- Helly, Denis (1997). "Voluntary and Social Participation by People of Immigrant." January. Paper presented at the Second National Metropolis Conference, 23–25 November, Montreal, Quebec, Canada.
- Kerisberg. Lous (1973). *Sociology of social conflict*. Printice-Hall Publication, New Jercy.
- McClurg, S.D (2001). *Social Network and Political Participation*. Internet: Google Site.
- Zimmerman, Abraham (1996). *Public Participation in Planing, Common Questions about Planing in Arizona* Issus 6, February.